RIIGIKANTSELEI

Riigikogu juhatus

Meie: 29.10.2026
nr 2-5/26-02170-2

Eesti seisukohad Euroopa pilvandmetöötluse ja tehisaru arendamise määruse eelnõu kohta

Austatud Riigikogu juhatus

Edastan Vabariigi Valitsuse 29. oktoobri 2026. a istungil heaks kiidetud järgmised Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa pilvandmetöötluse ja tehisintellekti ökosüsteemi tugevdamiseks (pilvandmetöötluse ja tehisintellekti arendamise määrus), eelnõu (COM(2026) 502) kohta:

1.1. Eesti toetab eelnõu eesmärki tugevdada Euroopa Liidu pilve- ja tehisaruvõimekust ning vähendada strateegilisi tehnoloogiasõltuvusi. Eesti saab toetada eelnõuga kavandatavat erinevatel usaldusväärsuse tasemetel põhinevat pilvteenuste suveräänsuse raamistikku ainult juhul, kui selle meetmed tuginevad liikmesriikide olemasolevatele IT-lahendustele, asutustele, üksustele ja muudele struktuuridele, väldivad neile ebaproportsionaalse töö- ja halduskoormuse lisandumist, ei piira liikmesriikide otsustusõigust teha oma otsuseid ja riskihindamisi, arvestavad liikmesriikide erisustega süsteemide ehitamisel ja majutamisel ning on piisavalt Euroopa Liidu poolt rahastatud. Eesti ei toeta pilvteenuste suveräänsuse raamistiku rakendamiseks uute asutuste ja üksuste loomist Euroopa Liidu tasandil ega kohustust liikmesriikidele selliseid asutusi luua.

1.2. Eesti ei toeta Euroopa Komisjonile õiguse andmist liikmesriigi avaliku sektori pilvteenuse kasutamise riskihinnangut siduvalt ümber hinnata ega määrata avaliku sektori tegevusele kohaldatavat usaldusväärsuse taset, kuna see ei arvestaks riikide erinevat halduskorraldust, tehnoloogilist taristut ega julgeolekuvajadusi. Lõpliku riskihinnangu ja kohaldatava usaldusväärsuse taseme peab määrama liikmesriik, lähtudes oma riigi erisustest, kasutusjuhu kriitilisusest ning teenusepakkuja ja tarneahelaga seotud riskidest.

1.3. Eesti leiab, et eelnõust tulenev julgeoleku ja suveräänsuse usaldusväärsuse tase 1 ei tohi olla kohustuslik avaliku sektori madala riskiga pilvteenuseid kasutavale tegevusele (näiteks avalikult kättesaadava teabe töötlemisel või teatavates arendus- ja testkeskkondades), kui erinevatele nõuetele vastavus, näiteks julgeoleku- ja andmekaitsenõuete täitmine on piisavalt tagatud. Komisjon võib toetada liikmesriike ühise riskihindamise metoodika väljatöötamisega.

1.4. Eesti leiab, et eelnõus liikmesriigile pilvteenuse vahetamiseks ette nähtud üldist 12-kuulist üleminekuperioodi peab olema võimalik põhjendatud juhtudel pikendada vähemalt 24 kuule.

Stenbocki maja / Rahukohtu 3 / 15161 Tallinn / Estonia / registrikood 70004809
+372 693 5555 / riigikantselei@riigikantselei.ee / www.riigikantselei.ee

Tähtaja määramisel tuleb arvestada liikmesriikide otsustusvabadust, avaliku teenuse keerukust ja kriitilisust, hanke kestust, alternatiivide olemasolu, tehnilist teostatavust, vajalikke õigustoiminguid, toimepidevust ja küberturvalisust. Pikendamise õigus peab kajastuma eelnõus ja andma liikmesriikidele õiguse seda kasutada.

1.5. Eesti toetab pilve- ja tehisaru valdkonna riiklike eesmärkide, prioriteetide ja poliitikavalikute kindlaksmääramist, kuid ei toeta eelnõust tulenevat kohustust koostada selleks eraldiseisev riiklik strateegia. Eesti peab vajalikuks sätestada eelnõus, et eraldiseisva strateegia koostamise nõuet on võimalik täita ka olemasolevate strateegiate, arengukavade ning seire- ja aruandlusmehhanismide kaudu.

1.6. Eesti leiab, et avatud lähtekoodi on võimalik muuta eelnõuga liikmesriikidele kohustuslikuks üksnes siis, kui Euroopa Liit selle kasutamist ja ülalpidamist rahastab. Eesti toetab üldjuhul avatud standardite ja lähtekoodi kasutamist avalikus sektoris, kuid tehnoloogia valik peab põhinema lahenduse sobivusel, turvalisusel ja kogukulul.

1.7. Eesti toetab eelnõuga ühe keskse Euroopa Liidu avatud lähtekoodivaramu loomist, mis ühildub olemasolevate ja loodavate varamutega, toimib ühtse platvormina, võimaldab avaliku sektori tarkvara taaskasutada ilma täiendava halduskoormuseta ja mis ei tohi nõuda tarkvara korduvat üleslaadimist.

1.8. Eesti toetab eelnõuga Euroopa Liidu ühishangete raamistiku loomist pilve- ja tehisarulahenduste hankimiseks, kuid peab oluliseks, et raamistik soodustaks väikeste ja suurte liikmesriikide koostööd ning tagaks kõigile liikmesriikidele võrdsed võimalused osaleda ühishangete ettevalmistamises ja elluviimises. Oluline on pilve- ja tehisaruhangetes innovatsiooni, tarnekindluse, tehnoloogiliste sõltuvuste ja Euroopa tehnoloogiaökosüsteemi arengu arvestamine ning innovaatiliste väikeste ja keskmiste ettevõtjate, sealhulgas idu- ja kasvufirmade osalemise parandamine. Suured liikmesriigid peavad nendesse ühishangetesse kaasama väikseid Euroopa Liidu riike, näiteks Eestit.

1.9. Eesti peab vajalikuks eelnõus sätestada, et pilve- ja tehisaruhangete tingimused peab hankija määrama hanke eesmärgi ja riskide alusel, kuid Euroopa lisandväärtuse kriteerium, 25% innovaatiliste väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEde) tulemuseesmärk ja osalemine Euroopa Komisjoni ühishangetes, ei tohi olla eelnõu kohaselt kohustuslikud. VKEde osalemist tuleb toetada konkurentsi soodustavate hanketingimustega.

1.10. Eesti toetab Euroopa tehnoloogilise võimekuse tugevdamist eelnõuga loodava ühiste pilve- ja tehisarualgatuste raamistiku kaudu, kuid peab vajalikuks tagada, et Euroopa Liidu rahastatud koostööprojektide taristule ja pädevuste arendamise võimalustele on võrdne ligipääs kõigi liikmesriikide ettevõtjatel, teadusasutustel ja avaliku sektori asutustel. Tehisaru kogemus- ja kiirenduskeskused ehk selliste koostööprojektide tugikeskused peavad põhinema olemasolevatel Euroopa digitaalse innovatsiooni keskustel ilma, et kaasneks kohustus Euroopa Liidu või liikmesriikide tasandil täiendavate üksuste loomiseks. Liikmesriikide strateegiliste projektide arvutusressurssi panustamine peab olema vabatahtlik ega tohi kohustada liikmesriike looma lisavõimsust või eelistama Euroopa Liidu projekte riiklikele kohustustele.

1.11. Eesti toetab strateegilist eesmärki edendada andmekeskuste rajamist ning lihtsustada selleks vajalikke menetlusi. Liikmesriigil peab olema võimalik saavutada sama eesmärk oma õigusruumi sobivate meetmetega. Kiirendustsoonide kui ühe võimaliku meetme rakendamine peab jääma liikmesriigile vabatahtlikuks.

1.12. Eesti ei toeta eelnõuga teenusepakkujate usaldusväärsuse tasemele vastavuse tagamiseks uute tunnustamis- ja auditiraamistike kehtestamist. Vajalik on taaskasutada olemasolevaid Euroopa Liidu ja riiklikke auditeid, sertifikaate ning muid samaväärseid tõendeid, et vältida sama nõude korduvat tõendamist erinevates auditites. Nõuded audiitoritele peavad arvestama audiitorite tegelikku kättesaadavust. Usaldusväärsuse tasemetega seotud nõuete muutmisel peab kehtima vähemalt viieaastane üleminekuaeg.

1.13. Eesti ei toeta Euroopa Komisjonile ulatuslike volituste andmist eelnõu olemuslike elementide ja põhinõuete, muu hulgas riskihindamis- ja maandamisnõuete kehtestamiseks delegeeritud aktidega, vaid peab vajalikuks sätestada need eelnõus. Delegeeritud aktidega võib vajaduse korral täpsustada üksnes eelnõu mitteolemuslikke tehnilisi küsimusi.

1.14. Eesti toetab eelnõuga loodavat vabatahtlikku avaliku sektori pilveressursside koostöömehhanismi, et Euroopa Liidu üleselt jagada andmekeskus- ja pilvteenuseid. Seejuures peab liikmesriik saama otsustada selles osalemise ning pilveressursside jagamise ja kasutamise tingimused. Eelnõu peab ette nägema, et pilve kasutamise ja opereerimise tasud peavad olema läbipaistvad ja kulupõhised ning koostöö ei tohi piirata riiklike pilvelahenduste arendamist ja kasutamist.

1.15. Eesti peab vajalikuks eelnõus sätestada, et Euroopa koostöömehhanismid ja pilvteenuste ühishangetega seotud kulud kaetakse Euroopa Liidu eelarvest. Liikmesriikidelt ei tohi nõuda Euroopa Komisjoni tegevuskulude katmiseks lisatasusid. Samuti ei tohi Euroopa Komisjon teenida omatulu ühistegevuse toetamisest saadud finantsvahenditest.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Heili Tõnisson
Valitsuse nõunik

Lisad:
1. Seletuskiri
2. Lisa 1 kaasamistabel
3. Eelnõu COM(2026) 502
4. Eelnõu lisa COM(2026) 502

Teadmiseks:
Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjon

Sandra Metste
Sandra.Metste@riigikantselei.ee